

O‘ZBEKISTONNING YUNISEF BILAN BOLA HUQUQLARI BO‘YICHA XALQARO HAMKORLIGI

Shoyimqulova Ozoda Sayfiddin qizi

Guliston davlat pedagogika instituti talabasi

***Annotatsiya:** O‘zbekiston mustaqillikka erishganidan so‘ng YUNISEFga a‘zo bo‘ldi va u bilan hamkorlik aloqalarini yo‘lga qo‘ygan. YUNISEF O‘zbekistonda bolalar va ularning oilalari hayotini yaxshilash bo‘yicha bir qator ishlarni amalga oshirmoqda.*

***Kalit so‘zlar:** YUNISEF, xalqaro hamkorlik, yoshlar farovonligi, qo‘llab-quvvatlash, ijtimoiy ko‘mak, hamkorlik dasturlari, sherikchilik munosabatlari, teng imkoniyatlar*

***Ключевые слова:** ЮНИСЕФ, международное сотрудничество, благосостояние молодежи, поддерживать, социальная помощь, партнерские программы, партнерские отношения, равные возможности.*

***Keywords:** UNICEF, international cooperation, youth welfare, support, social assistance, partnership programs, partnership relations, equal opportunities*

YUNISEF O‘zbekistondagi bolalar o‘z imkoniyatlarini to‘la amalga oshirish uchun ularning asosiy ehtiyojlarini qondirish va ularning imkoniyatlarini kengaytirishga yordam berish maqsadida bola huquqlarini himoya qilish borasidagi o‘z faoliyatini 1994-yil 1-mart kunidan boshlagan. Dastavval davlat organlari hamda jamoat tashkilotlari bilan hamkorlikning va sherikchilik munosabatlarining asosiy yo‘nalishlari belgilab olindi. Jamg‘armaning butun faoliyati Bola huquqlari to‘g‘risidagi konvensiya qoidalarini amalga oshirish bo‘yicha majburiyatlarni bajarishda O‘zbekiston hukumatiga ko‘mak ko‘rsatishga qaratilgan asosiy vazifadan kelib chiqadi. YUNISEF faoliyatini muhim obyektini bolalar, yoshlar va onalar hisoblanadi. YUNISEFning O‘zbekistondagi faoliyati

bolalar va ularning oilalari hayotini yaxshilashga qaratilgan bo‘lib, quyidagi huquqlarni amalga oshirishga yordam beradi:

- yuqori sifatli va bepul bo‘lgan boshlang‘ich ta‘lim olish hamda yuqori sifatli va imkon qadar bepul bo‘lgan o‘rta ta‘lim olish huquqi;
- bo‘sh vaqtini mazmunli o‘tkazish va hordiq chiqarish huquqi;
- o‘z fikr-mulohazalarini erkin ifoda etish huquqi;
- jinsi, dini yoki irqidan qat‘i nazar, hamma uchun teng imkoniyatga ega bo‘lish huquqi.

YUNISEF hamkorlik dasturlari doirasida hukumat bilan ham markaziy, ham mahalliy darajalarda, fuqarolik jamiyati institutlari va xalqaro hamkorlari bilan faoliyat ko‘rsatib kelmoqda. YUNISEF o‘zining O‘zbekiston hukumati bilan hamkorlik dasturlari doirasida ana shu masalalarga e‘tibor beradi. 2000-2004-yillarda Mamlakat Hamkorlik Dasturi amalga oshirilib, u asosiy sohalarni: omon qolish, ona va bolani rivojlantirish hamda himoya qilish, bola hayotini yaxshilash, yoshlar farovonligi; qurg‘oqchilik oqibatida sodir bo‘lgan favqulodda vaziyatni qamrab oldi. Mazkur dastur 3 davrni tashkil etadi. Birinchi davr – “Ona va bola sog‘lig‘i” bo‘lib, ona qornidagi va 5 yoshgacha bo‘lgan bolalarni qamrab oladi. Ikkinchi davr esa – “Bolaning ilk pallada rivojlanishi”. U bolaning 5 yoshdan 13 yoshgacha bo‘lgan asosiy rivojlanish davrini o‘z ichiga oladi. Va, nihoyat, uchinchi davr – “Bolaning farovonligi” – 13 yoshdan 18 yoshgacha bo‘lgan bolalarga mo‘ljallangan.

2005-yil avgustda O‘zbekiston Respublikasi hukumati va YUNISEF tashkiloti o‘rtasidagi 2005-2009-yillarga mo‘ljallangan Mamlakat Harakat Rejasi dasturi imzolandi. Mazkur harakat rejasi maqsadi hukumat bolalar va ayollarning yashash, o‘sish va yaxshi, g‘amxo‘r va himoyalangan muhitda rivojlanishiga bog‘liq bo‘lgan majburiyatlarini amalga oshirishda ko‘mak beradi. YUNISEFning Davlat Dasturi oziqlanishni yaxshilash, ta‘lim olish, gender tengligi, ona sog‘lig‘i, bolalar o‘limini kamaytirish, OIV/OITSni yo‘q qilish va bolalar qashshoqlik muammolarini yechish sohalarida “Ming yillik Rivojlanish maqsadlari”ga erishish uchun yo‘naltirilgan edi.

Ushbu rejada, shuningdek, bola huquqlarini kafolatlash va himoya qilishga qaratilgan yagona (umumlashtirilgan) huquqiy hujjat ishlab chiqish va qabul qilish borasidagi hukumat tomonidan olib borilayotgan sa'y-harakatlarni qo'llab-quvvatlash, bolalar uchun ixtisoslashgan nishona sud tashkil etish orqali "Yuvenal yustitsiya" masalalarini muhokama qilishga doir bolalar Ombudsmanini tashkil etish, shuningdek, bolalarning oila hayoti muhitiga bo'lgan huquqlarini keng targ'ib qilish, bolalarga mo'ljallangan muassasalarning muqobil ko'rinishlarini yaratish va bular bilan bog'liq bir qator masalalarga oid qoidalar o'z aksini topgan.

YUNISEF ushbu maqsadlarga erishish yo'lida O'zbekiston Respublikasi hukumati bilan yuqorida qayd etib o'tilgan muhim chora-tadbirlarni amalga oshirish borasida hamkorlik qilib kelayotir. YUNISEF mamlakatdagi turli hokimiyat organlari va fuqarolik jamiyati institutlari yaqindan hamkorlik aloqalarini olib bormoqda. Ayniqsa, uning mamlakat parlamenti bilan aloqalari kuchayib bormoqda. Jumladan, 2009-yil 7-aprelda YUNISEFning O'zbekistondagi vakolatxonasi hamda O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi o'rtasida hamkorlik to'g'risida memorandum imzolangan bo'lib, uning asosiy maqsadi bolalar manfaati va huquqlarini qo'llab-quvvatlash bo'lgan. YUNISEF ko'magida O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi qonunchilik palatasida Bola huquqlari bo'yicha resurs markazi tashkil qilingan. U nafaqat deputatlarni bola huquqlari masalalari bo'yicha xabardor qiladi, balki davlat organlari va nohukumat tashkilotlarining ushbu sohadagi faoliyatini muvofiqlashtirishga yordam beradi.

Shuningdek, YUNISEF bilan hamkorlikda Bola huquqlari to'g'risidagi konvensiya va "Bola huquqlarining kafolatlari to'g'risida"gi Qonun normalari bajarilishining monitoringi muhokama qilib borilmoqda. YUNISEF vakolatxonasining faoliyati, eng avvalo, YUNISEFning maqsad va vazifalarini anglab yetishda yordam beradi. Ushbu Tashkilotning O'zbekiston Konstitutsiyasi asosiy qoidalariga mos bo'lgan oliy maqsadlari ta'lim, sog'liqni saqlash, ekologiya, ijtimoiy ko'mak va madaniyat kabi sohalarda O'zbekiston hukumati bilan YUNISEF o'rtasidagi hamkorlik tobora jipslashmoqda va serunum bo'lib borilishiga ko'maklashmoqda. YUNISEF tashkiloti

tomonidan O'zbekistonda bola huquqlarini himoyalash masalalari bo'yicha bir qator tadbirlar uyushtirildi.

Xulosa qilib aytganda, YUNISEFning O'zbekiston bilan aloqalari yanada mustahkamlanib bormoqda, xususan, bola huquqlari ta'minlanib majburiy mehnat to'liq to'xtatildi, voyaga yetmagan bolalarni dala ishlariga va paxta terimiga jalb qilish holatlari cheklandi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shoyimqulova Ozoda Sayfiddin qizi. (2024). BOLALARNING HUQUQLARINI BUZGANLIK UCHUN JAVOBGARLIK - BOLA HUQUQLARI KAFOLATI SIFATIDA. *IQRO INDEXING*, 10(2), 54-55. <https://worldlyjournals.com/index.php/IFX/article/view/4782>
2. Akbarjonovich M. A. AN ANALYTICAL APPROACH TO THE ELIMINATION OF CORRUPTION //Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities. – 2023. – T. 11. – №. 4. – C. 2045-2047.
3. MANSUROV A. Development stages of migration from a historical point of view //News of UzMU journal. – 2024. – T. 1. – №. 1.1. 1. – C. 108-111.
4. Erkinovna T. N. THE DEVELOPMENT OF SOCIOLOGY AND ITS ROLE IN THE LIFE OF SOCIETY //Galaxy International Interdi